

Et 200 Aars Jubilæum¹⁾.

Af cand. mag. C. Frank-Christensen, København.

Ribe Katedralskole kunde i 1927 med god Grund mindes 200=Aaret for Indvielsen af den smukke, gamle Skolebygning (nu Sparekassens Friboliger) lige over for Domkirkens Hovedindgang, paa Hjørnet af Skolegade og Grydergade, hvor Skolen havde ligget siden omkring Aar 1500. Endnu ses i Gaarden bag ved Bygningen fra 1726 Resterne af den ældste Skole der paa Grunden, den, der i *Peder Palladius'* Tid efter hans eget Sigende skal have rummet omkring 700 Peblinge(!).

Aarene omkring 1720 var en Grødetid for *Ribe Katedralskole*. Da *Christian Falster* i 1712 — samme Aar som Brødrene *Hans Adolf* og *Broder Brorson* dimitteredes — blev Konrektor, fandt han Skolen i en sørgelig Forfatning. Hørerne var uduelige, i bedste Fald ligeglade med deres Arbejde, Peblingene dovne og uvorne og selve Skolebygningen i Forfald. Med Iver tog Falster fat paa Arbejdet. De Reformere, der indførtes under Rektor *Hans Sirich* (1712—22), skyldtes udelukkende hans unge nidkære Konrektor. Hurtigt fik alt et andet Udseende: »Undervisningen fik nyt Liv, Fliden opvæktes af sin døsiges Slummer, Sædeligheden understøttedes ved en alvorlig Skoletugt, og snart lokkede Rygtet om denne velgørende Forandring Disciple fra alle Kanter til Ribe

---

¹⁾ Jf. Fra Ribe Amt V. 441 ff.

Skole,« siger Falsters Beundrer, Rektor *P. N. Thorup* i sin Biografi af ham fra 1828.

Disputereøvelser indførtes paa ny, og et Skolebibliotek stiftedes og indviedes i 1720.

Det var derfor kun simpel Retfærdighed, at Falster ved Rektor Sirichs Afgang i 1722 udnævntes til hans Efterfølger i Embedet. I Juli 1723 højtideligholdt Falster sit »Brøllup med Riber Domscole«, hvorom hans »Brudevers« ved samme Lejlighed melder.

Nu kom Turen til Skolens Bygninger. Ligesom ved Oprettelsen af Biblioteket havde Falster her en kraftig Støtte i den virksomme Biskop *Laurids Thura*. Denne havde i 1723 til Frederik den 4. indgivet og faaet bevilget en Ansøgning om at maatte optage en Kollekt i Jyllands fire Stifter for at faa Hørernes faldefærdige Boliger bygget op paa ny, og ydermere havde Biskoppen henvendt sig til flere af Skolens Venner og Velyndere om at bidrage. Med Anmodningen herom fulgte et Versbrev af Falster i de fem Høreres Navne.

De »fem Brødre fra Ribe« bønfalder om Hjælp til den syge Moder, som

ligger svag,
Verkbruden indtil døden,
Anfegtet af et heftigt Slag,
Og haver hielp fornøden,
 da Huset er saa forfaldent,
At ingen Krøbling-hytte-Art
Kan være saa vanheldig,
Ei Vogter-Huus paa Marken snart
Saa usel og brøstfældig.
Vor Veg seer ud, som Kjol med hull
Paa Albu fuld af Klude;
Vort Tag, som Hat foruden pull,

*Hvor haaret hænger ude;
Kort sagt, hvis Bygning Svaghed var
En Dyd, da kand vi sige,
At Riber=Skole neppe har
I Dannemark sin Lige.*

Det hjalp. Der indkom i alt omtrent 2000 Rigsdaler, nok til at bygge Hørerboligerne om for.

Grundstenen nedlagdes den 20. April 1724, og i Slutningen af November samme Aar var Arbejdet færdigt. Den smukke ny Bygning, paa hvis Forside over for Domkirken Frederik den 4.s Navnetræk med Krone over og Aarstallet 1724 er anbragt, staar endnu med sit Ydre omtrent som paa Falsters Tid, mens det indre derimod i de over hundrede Aar, Skolen endnu havde til Huse der, stadig har gennemgaaet kraftige Forvandlinger. Huset var fra først af kun bestemt for Hørerne, men kom ogsaa Disciplene til gode, for saa vidt de om

Vinteren læste paa Hørernes Værelser, da der ikke fandtes Kakkelovne i de egentlige Klasseværelser.

Da den nye Bygning for Hørerne stod færdig i al sin Pragt, viste det sig klart, i hvor slet en Tilstand den egenlige Skole, der stødte op til den, befandt sig: den stod, skriver Biskop Thura i en Beretning om Byggeværket (dateret den 15. November 1727²) »ikke anderledes, end om en pjaltet og Kludebødt Staader var kommen at staae en yndig og pyntet Brud ved Siden.«

Folks Skumlerier udeblev heller ikke ved den Lejlighed, idet nogle af Byens egne Borgere sammenlignede den egenlige Skole, som endnu i 1726 stod forfalden og trængte højlig til en Ombygning, med Hørernes Boliger, som man fandt var et »Palais«.

Disse misfornøjede — hedder det videre — »kunde dog meget let og mageligen have sat deres Sind i Roelighed og langt uden for al Bekymring og Fortrydelse, dersom det kun havde rundet dem i Tanker, at til Bekostningen derpaa var af dem ikke den mindste Hvid eller Søsling enten forlangt eller udgivet.«

Saa maatte Falster og Thura i Gang igen.

Med samme Iver som før tog de sig nu af denne nye Opgave. Biskoppen henvendte sig til sine Velyndere ved Hoffet og andetsteds i Landet og uævrkede da kgl. Bevilling til en Kollekt i Fyns Stift i det nævnte Øjemed.

Hvad der endnu manglede, modtog Falster fra sin Velynderinde, Gehejmeraadinde *Harboe* paa Støvringgaard, hvor han plejede at tilbringe sine Sommerferier.

I Løbet af 1726 blev da den egenlige Skolebygning bag Hørernes nye Boliger istandsat, og endelig kunde man den 13. Januar 1727 holde Indvielsesfesten, om

---

²) Findes i Stiftsarkivet; Skolen ejer en Kopi.

hvis Forløb vi faar et tydeligt Begreb af Beretningen i Ribe Katedralskoles Protokol fra 1727.

Falster havde nemlig strax ved sit Rektorats Tiltrædelse ladet indrette en autoriseret Protokol, hvori omhyggeligt anførtes de til Skolen knyttede Legater. Med samme Nøjagtighed har han ogsaa aflagt Regnskab for Skolens Indtægter og Udgifter i hele sin Embedstid. Skriften er Falsters egen Filologhaand, yderst sirlig, ligesom man heller ingen Udstregninger eller Skrivefejl finder. Af særlig Betydning er de ved hvert Aar anførte »Acta anni«, som udgør en fortløbende Skolekrøniker. Denne Skoleprotokol, der gaar lige fra 1723 til 1805, er det heldigvis lykkedes at unddrage det ubarmhjertigt Aflevering krævende jyske Landsarkivs graadige Hænder, saaledes at dette for Ribe Katedralskoles Historie saa interessante Dokument findes paa sit egentlige Hjemsted (Bibliotheca scholae Ripensis) frem for at føre en upaaagtet Tilværelse, druknende blandt saa meget andet i ligegyldige Omgivelser.

Vi giver Ordet til Falster selv, som under Acta anni MDCCXXVII meddeler følgende:

»I dette velsignede Aar er Riber Ny Domscole, efter forhen lykkelig fuldbragt Bygning, indviet Mandagen den 13. Januar med følgende Solennitet: Løverdagen forhen, som var den 11. Jan., udsendte Rector scholæ i en Karm de 2de øverste Collegæ, Messieurs Friis og Clausen, som paa hans Vegne inviterede alle fornemme Folk i Byen, af begge Kiøn, til at paahøre hans Tale, og derefter i Rectoris Residentz, Puggaard, at bivaane og tage Deel i en sømmelig Tidsfordriv og Fornoyelse.

Paafølgende Mandag, som meldt er, Klokkeren 1 slet om Eftermiddag gjorde Rector med sin øverste Leitze sit Optog fra Puggaard til Skolen, hvor han med Trompetter blev imodtagen, saavel som og alle indbudne Til-

hørere, fra de fornemste, Fru Geheimeraadinde Harbo, Hs. Exc. Hr. Gabel med Frue og Frøkner etc. etc. indtil de ringeste. Klokken lidet over 2 slet, da alle saavel af Landet som Byen inviterede Auditores (foruden en overmaade stor Mængde af andre selvbudne, skikkelige Giæster) vare tilstede, gjorde Cantor Scholæ, Mons. Henrik Hornemann, den første Begyndelse med en ziirlig og angenem musique.

Imidlertid stigede Rector i Cathedra, og holdt i sit Modersmaal den metriske Tale, som siden er gjort almindelig ved Trykken af typographo univers. Hafn., Johan Jørgen Høpffner, og findes i Skolens Bibliothek, dediceret til den brave og priselige Frue, Fr. Kirstine Harbo, hvis besynderlige og uskatterlige Fortjenester imod Skolens Bygning (som fornemmelig ved Hende blev begyndt og fuldendt) bør hos alle vore Efterkommere være i udødelig Minde. Bemeldte Tale med imellem foyede Musik var efter halvanden Times Forløb formedelst Rectoris Upasselighed tilende; da den Høværverdige Guds Mand, Biskop Thura siden in medio hominum opstod og sluttede Solenniteten med Taksigelse til den naadige Gud, som saa underlig havde sørget for Verket, samt andre Vedkommende, som havde elsket os, og opbyggt os Synagogen. Endelig forføyede samtlige høye og fornemme Tilhørere sig i Rectoris Residentz, hvor de ligeledes med Trompeter bleve imodtagne, og Ungdommen fornemmelig, indtil imod Morgenstunden glædte sig indbyrdes med hinanden.«

Falsters metriske Indvielsestale er tilegnet Skolens uforlignelige Velynderinde:

*Tag dog, Fru Harboe, naadig tag
Imod min ringe Tale,
Paa Riber-Skoles Jubel-Dag,
Som jeg vil dig befale.*

Verstalen gennemfører iøvrigt det pudsige Billede af den betrængte Skole som en nødstedt Barselkvinde, der lykkeligt forløses ved Fru Harboes og andre gode Hjælperes Bistand.

Derefter afsynger »Chorus, Bestaaende af samtlige Skolens Discipler« følgende Hymne:

*Hil være Dig du benedidede Skole,
Vi dine Stole
Seer besat paa alle Kanter
Med levende Diamanter;
Held, Naade, Lykke dig skee
Samt Velsignelse!
Gud dig fryde
Og bepryde
Du Velsignede i Israel,
Gid det gaa Dig nu og altid vel!*

Falsters Glæde over det heldigt fuldbragte Værk er saa entusiastisk, at han sætter

vor Skole-Tabernakel

*Blant Verdens Bygninger det ottende Mirakel
ved Siden af, ja endog over Oldtidens syv Underværker:
— disse Verdens syv Mirakler haanlig blues,
naar Riber Skole ret i sin Gestalt beskues.*

Til Slut priser han Biskop Thura for hans virksomme Hjælp: •

*Se Biskop Thura, dette er
Dend Løn, Du her kand vente.
Din Godhed skal blant os enhver
Med Kierlighed forrente.
Ja naar du sover sødelig
Blandt dine døde Fædre,
Da skal vor Riber Skole dig
Velsigne, takke, hædre.*

Saaledes havde Falster ogsaa rejst Ribe Katedralskole af dens ydre Forfald, og han ønskede ikke at forlade den. Baade i 1719 og 1732 var Universitetet uden hans Vidende og mod hans Vilje ude efter ham, og i 1726 maatte han kraftigt modsætte sig gode Menneskers velmente Forsøg paa at skaffe ham Rektoratet i Roskilde. Trods de højere Lønninger, han kunde vente, fristedes han ikke til at forlade sit kære Ribe, hvor han var tilfreds.

Lyksalig jeg priiser

dend Dag jeg er baaren,

Dend Dag, jeg uværdig til Ribe blev kaldt.

Om Ptolemæus i Ægypten, hvis Regiering

Saa mild beskrives og, saa gavmild mod Studering,

Var til endnu, og mig tilbød, jeg veed ey hvad,

Hand aldrig mig dog fik fra Dig og Riber-Stad.

Jeg vilde svare ham, som Figentræet sagde,

Der Træerne for det Regierings-Kronen lagde,

Skall jeg min Sødhed og min Frugt forlade saa?

Ey ald Ægypten mod mit Ribe kand forslaa

hedder det i »*Riber Dom-Skoles Lyksalighed*« fra 1729, en Kantate i Anledning af Indvielsen af et af Stiftamtmand Gabel oprettet Kommunitet³⁾.

Dersom disse Tilbud om Forfremmelse var kommet blot nogle Aar senere, havde Falster maaske ikke været utilbøjelig til at tage imod dem. Den fremtrængende

³⁾ Et Exemplar af denne Kantate (trykt i Flensborg 1729) findes i Ribe Katedralskoles Bibliotek; derimod ejer Det kgl. Bibliotek ikke noget. — Man kan fjerne det Spørgsmaalstegn, der i H. Ehrencron Müllers Forfatterlexikon (III. 21) er sat ved Angivelsen af dette Digts Format, da det som antaget er Folio.

Pietisme, repræsenteret af Thuras Eftermand paa Ribe Bispestol, *Matthias Anchersen*, og flere af hans egne Hørere gjorde ham hver paa sin Vis Livet surt. —

Da Hundredaaret for Begivenheden oprandt, var *Peter Nicolai Thorup* Ribe Katedralskoles Rektor. Han var en Mand med levende Sans for Skolens stolte Fortid og en varm Beundrer af Chr. Falster og hans Livsværk. Om hans store Interesse for Skolen vidner den Række Programmer, som han udgav fra 1823 (1828 kom en Falsterbiografi af ham), ligesom Stiftelsen af det Thura-Falsterske Legat skyldes ham. Til Anskaffelse af Biskop Thuras og Rektor Falsters Billeder til Skolen havde Thorup nemlig i Programmet for Juli 1826 i Anledning af 100-Aarsdagen for Skolebygningens Indvielse udstedt Indbydelse til at tegne Bidrag. Der indkom ved denne Lejlighed et saa rigeligt Beløb, at Malerierne kunde anskaffes og et Mindelegat oprettes af Overskuddet. Disse Malerier pryder som bekendt endnu Ribe Katedralskoles Syngesal.

Selve Jubilæumsdagen lod Thorup heller ikke gaa upaaagtet hen.

I *Riber Stifts Adresse-Avis*⁴⁾ Nr. 3 for Tirsdagen den 9de Januarii 1827 finder vi følgende Indbydelse fra Ribe Katedralskoles Rektor:

»Cathedralskolens Bygningers Indvielse den 13. Jan. 1727 erindres næstkommende 13de Jan. ved en latinsk Tale, som holdes paa Skolens sædvanlige Auditorium om Eftermiddagen Kl. 1. Skolens Venner og Velyndere indbydes til at bære denne Handling med deres Nærværelse.

Ribe, den 9. Jan. 1827.

Thorup.

---

⁴⁾ den nuværende *Ribe Stiftstidende*.

I Dagens Anledning var udkommet et latinsk Program med en Levnedsskildring af Biskop Thura ved Adjunkt Hjort og et Digt af Rektor Thorup. Til selve Festen indfandt sig i Skolens »Examenssahl«, hvor de nyanskaffede Malerier af Thura og Falster var ophængte, omvundne med Kranse af Grønt og Evighedsblomster⁵⁾, »en hæderlig Forsamling af Stiftsøvrighederne, Byens og Omegnens geistlige og verdslige Embedsmænd osv.«, og den aabnedes ligesom for hundrede Aar siden med »en ziirlig og angenem musique«, udført af Dilettanter, hvorpaa Disciplene afsang en af Rektor forfattet latinsk Efterligning af »Nationalsangen« (Juliane Marie Jessens i 1821 prisbelønnede Fødelandssang: »Dannemark, Dannemark, hellige Lyd, himmelske Fryd!«):

Dania, Dania, terra vetus,
Dulce decus!

»Nu besteg Skolens Fader, omringet af sin blomstrende Ungdom, Cathedret« og holdt en aandfuld, latinsk Mindetale, som senere blev udgivet (Ribe 1827). Festen sluttede med en ligeledes af Rektor forfattet Ode (i sapsk Versmaal) til Thura og Falster.

Beretningen i *Riber Stifts Adresse-Avis* slutter saaledes:

»Disse sidste Ord (af Rektors latinske Digt) gjenlyde endnu i Anmelderens Indre, og han føler sig overbeviist om, at hvis Man om 100 Aar atter holder Skolefest i Ribe, vil Mindet om den for sin Skole utrættelige Thorup ei være uddøet.

Om Aftenen havde Disciplene foranstaltet et muntert Bal paa Skolen, til hvilket Lærerne vare indbudne, og der udbragtes en Skaal for Rector Thorup, efter at

⁵⁾ ifølge Referatet i *Riber Stifts Adresse-Avis*, der udgør et 2-Sides Tillæg til Nr. 5 (16. Jan.).

følgende af En af hans Disciple forfattet Sang var afsjungen:

(Denne kvikke Sang gaar rimeligvis paa Weyses den gang meget yndede Melodi til Oehlschlägers »Vil du være stærk og fri« af »Ludlams Hule«).

Hallen, som end trofast staaer,
 Under festlig Glæde
 Viedes for hundred Aar
 Muserne til Sæde;
 Kunne vi da tause her
 Glemme Skolens Fædre;
 Var vi deres Godhed værd
 Uden dem at hædre?

Falsters Sønner bleve Mænd
 Bragde Navnet Hæder;
 Ønsked ofte sig igen
 Svundne Ungdoms Glæder;
 Mindedes, at af sit Gruus
 Han til deres Nytte
 Reiste sjunkne Skolehuus
 Vilde bort ei flytte.

Glædens Kald for hundred Aar
 Falsters Sønner løde;
 Pigerne i Uskylds Vaar
 Froe de Haanden bøde,
 Traade op til Dands og Spil,
 Glædens Lamper lued —
 Klarere dog Glædens Ild
 Man af Øiet skued.

Falsters Sønner! Eders Roes
 Vi maaske ei vinde;
 Dog eet Brodersind skal os
 Kjerligt sammenbinde:
Falster og hans gæve Ven
 Denne Hal har bygget;
 Seklet randt — og vi igjen
 Festligt see den smykket.

Thi en Falster blandt os staar,
 Hvem vi Fader kalde;
 Manddoms Kraft som Ungdoms Vaar
 Offerer han os alle;
 Derfor dybt i Hjertet vi
 Navnet *Thorup* skreve,
 Og med Fryd vi stemme i:
Skolens Rector leve!

Anmelderen slutter sin korte Beretning med de bedste Ønsker for Skolen og dens Rector«.

Endnu i Nr. 6 for den 19. Januar findes en Efterdøning af Festlighederne i Form af en indsendt Ode i horatsisk Stil: »Til en gammel Ven paa hans hundredaarige Fødselsdagsfest, sidst afvigte 13de Januar.« —

Falsters smukke Skolehus havde saaledes oplevet sin 100 Aars Fest, fejret paa tilbørlig Vis. Indenfor den Ramme, som Murene fra 1724—1726 danner, foretog man som nævnt i Tidernes Løb mange Forandringer i Bygningernes Indretning, indtil Ribe Katedralskoles nuværende Bygning toges i Brug efter Sommerferien 1856. Men i det ydre staar Bygningen altsaa næsten som paa Falsters Tid, et synligt Monument fra Ribe Katedralskoles Glanstid under dens navnkundigste Rector.